

Zejména na vyjádření místních obcí mohou odborové organizace jistě velmi dobře působiti. Při chystané nové úpravě příslušných předpisů živnostenského řádu bude postavení zaměstnaneckých zástupců o mnoho snazší, budou-li moci poukázati, že jejich požadavky nejsou příliš vzdáleny od toho, co v praxi již je téměř zavedeno a žito.

Úpravy uzavíracích hodin domáhají se též četné organizace (zaměstnanecké i zaměstnavatelské) holičů, kadeřníků a vlásenkářů. Podle dosavadních předpisů tato živnost není pokládána za »obchodní«, nýbrž za »pracovní«, a tak nelze pro ni naříditi úpravu podle § 96 e) živn. řádu. Ve výše zmíněném připravovaném zákoně pro Slovensko a Podkarpatskou Rus bude již pamatováno na odstranění tohoto nedostatku a zákon se bude vztahovati i na živnosti, poskytující zákazníkům služby nebo práce. V Čechách a na Moravě však — dokud nedojde k vydání nového zákona — nutno jen apelovati na živnostenská společenstva, aby dobrovolnou dohodou si zavedla jednotné uzavírací hodiny. Nelze však stanoviti jakoukoli sankci na porušení takové dohody, neboť bylo by to v rozporu s § 115 živn. řádu.

Ani v Čechách a na Moravě, ani na Slovensku a Podkarpatské Rusi nelze dosud naříditi, aby krámy byly po určitou dobu uprostřed dne uzavřeny. Polední přestávka je fakticky někde dodržována, někde i na základě usnesení příslušného živnostenského společenstva, nikde však nelze k dodržování jejímu donutiti toho zaměstnavatele, který by se nechtěl podrobiti sám dobrovolně. Zákon o osmihodinné době pracovní předpisuje pracovní přestávky, ty

však nejsou dodržovány nikde v těch obchodech, kde se krám na polední hodiny neuzavírá. Několikrát již zmíněný chystaný nový zákon o otvírací a uzavírací době krámů na Slovensku a Podkarpatské Rusi zavede proto povinnou dvouhodinnou polední přestávku, v níž musí býti zavřeny všechny krámy. Nařízením bude možno jen blíže upravití začátek a konec její. To, co bude v tomto zákoně získáno pro Slovensko a Podkarpatskou Rus, to jistě bude dobrým argumentem pro požadavky zaměstnanecké v zemích historických, hospodářsky mnohem vyspělejších. Má proto příprava tohoto zákona již nyní veliký význam pro obchodní zaměstnance v celém státě.

Protiv stanovení pozdních hodin otvíracích, časných hodin zavíracích a pevných přestávek poledních v prodeji v obchodních živnostech namítají často kruhy zaměstnavatelské, že tím bude znemožněno konsumentům, aby si obstarali své nutné životní potřeby. Tato námitka byla uplatňována již, když v roce 1910 se odstraňovalo zavírání krámů o 10. hod. noční a ukázala se v praxi býti zcela zbytečnou. Od té doby však pracovní doba zaměstnanců byla podstatně zkrácena, anebo alespoň podle zákona má býti zkrácena, a má proto každý z nich, pokud je konsumentem, možnost (resp. má míti možnost) o celé toto zkrácení dříve si obstarati své nákupy. Lze proto též o stejný počet hodin dříve uzavíratí krámy. Osoby samostatně výdělečně činné nejsou pak vůbec vázány ve svém rozsahu pracovní doby tak, aby ohled na ně v tomto směru mohl býti důvodem k udržování stavu, znamenajícího pro obchodní zaměstnance tak velikou sociální křivdu.

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

452.

Závěr, že oprávněný vzdal se svého nároku konkludentním činem, neuplatňováním po delší dobu, jest oprávněn jen tam, kde k vymáhání nároku, jehož uplatňování nebylo jinak nic v cestě, nedošlo po dobu nepřiměřeně dlouhou a kde vedle toho zvláštní okolnosti a poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňoval, kdyby na něm byl trval. Doba 3½ roku mezi vznikem a uplatňováním nároku není ještě tak nepřiměřeně dlouhou dobou. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 15. XI. 1928, Vhrs 253/28, Kolací 324.

Z pouhého neuplatňování nároku po delší dobu nelze ještě zpravidla usuzovati na vzdání se práva; závěr takový je odůvodněn jen tam, kde k vymáhání nároku, jehož uplatňování není nijak nic v cestě, nedojde po dobu nepřiměřeně nápadně dlouhou a kde vedle toho zvláštní okolnosti a poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplat-

ňoval, kdyby byl na něm trval. Předpoklad první není dán již tím, že žalobce nevyžadoval svého nároku po dobu necelých 3½ let v době, když počátek působnosti § 1486 obč. zák. byl opětovně oddalován. Doba 3½ let není tak dlouhá, aby za daných okolností a poměrů odůvodňovala onen závěr prvního soudu.

453.

Ze skutečnosti, že dělník zažaloval nárok, který mu vznikl v říjnu 1922, v březnu 1928 a že ho v mezidobí neuplatňoval, lze podle § 863 obč. zák. usuzovati, že se nároku toho vzdal. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 15. XI. 1928, Vhrs 254/28, Kolací 525.

Nesprávné právní posouzení věci nelze shledati v závěru prvního soudu, že žalobce vzdal se nároku, zažalovaného teprve nyní, mlčky (§ 863 obč. zák.) tím, že přijal v roce 1922 vyúčtování bez odporu a že od té doby až do března 1928 dalšího nároku neuplatňoval. — Žalobce nedomáhal se dalšího odškodného ani

při nastoupení činné dvouleté vojenské služby, jímž původní pracovní poměr byl rozvázán, ani během této vojenské služby, ani konečně potom, když v roce 1924 nastoupil znovu do práce. Teprve v březnu 1928 počal nárok tento uplatňovati. Žalobce se nepokusil ani vysvětliti, jaké důvody neb ohledy ho přiměly k tomu, že neuplatňoval svého nároku dříve, nýbrž až v šestém roce; uvedl jen, že prý v posledních dnech nabytí jistoty, že nárok jest odůvodněn a není promlčen. Ze skutečností shora uvedených, jmenovitě v jejich souhrnu, dlužno usuzovati, že žalobce se spokojil s úplatou, která mu byla v roce 1922 vyplacena a že se vzdal nároku na další úplatu, byť i ne výslovně, tož přece konkludentním jednáním (§ 863 obč. zák.). V pouhém neuplatňování nároku nelze ovšem zpravidla shledávati vzdání se práva; jinak je však tam, kde, jako v tomto případě, zvláštní okolnosti nebo poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňovati, kdyby na něm byl trval. Zda jde o mlčky (konkludentním jednáním) projevované vzdání se práva, dlužno posuzovati podle zvláštních okolností a poměrů toho kterého případu, při čemž § 863 obč. zák. ustanovuje, že, pokud se týká významu a následků činů a opominutí, je hleděti ke zvyklostem a obyčejům poctivého obchodu.

454.

Zaměstnanec, který byv povolán k činné vojenské službě, přijal jako náhradu podle paragrafu 1154 b) obč. zák. mzdu za jednu směnu a nároku na mzdu za zbývajících 5 směn po 3½ léta neuplatňoval, vzdal se tím tohoto dalšího nároku. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 2. X. 1929, Vhrs 121/29, Kolací 380.

Jest nesporné, že žalobce při nastoupení činné služby vojenské 1. října 1924 požadoval na žalované náhradu podle § 1154 b) obč. zák. za 6 směn. Žalobce tvrdí, že byl s nárokem tímto odmítnut. Žalovaná namítá, že vyplatila žalobci při nastoupení vojenské služby jako náhradu podle § 1154 b) obč. zák. mzdu za jednu směnu, že žalobce se s tím spokojil a neuplatňoval dalšího nároku do března 1928, se nároku tohoto vzdal. Žalobce omezil sice žalobní nárok o jednu směnu, nepřiznal však skutkových okolností žalovanou tvrzených, z nichž tato dovozuje, že se dalšího nároku vzdal. Soud odvolací nesdílí právního názoru soudu první stolice, že zřeknutí se práva může býti projevováno toliko konkludentními činy, t. j. jen pozitivním projevem oprávněného, opravňujícím k bezpečnému úsudku, že se práva vzdal, a nikoliv i konkludentním opomenutím oprávněného. Neboť i pouhé mlčení, tedy chová-li se oprávněný naprosto pasivně, může býti vykládáno jako vzdání se v takových případech, jež, uváží-li se veškeré okolnosti, jimiž jsou provázány, nedávají pochybovati o vůli oprávněného vzdání se práva (§ 863 obč. zák.). Rovněž tak nelze přisvědčiti k právnímu názoru soudu první stolice, že by se byl žalobce nevzdal svého nároku, i kdyby bylo správným tvrzení žalované. Neboť požadoval-li žalobce zaplacení za 6 směn a přijal-li, jak žalovaná tvrdí, plat jen za jednu směnu, s nímž se spokojil, a neuplatňoval-li dalšího nároku od 1. října 1924 do 18. března 1928, ač po návratu z činné vojenské služby nastoupil opět práci u žalované, a uváží-li se konečně, že jde o mzdový nárok horníka, jenž se živí prací rukou svých a s uplatňováním takového nároku zbytečně neotálí, pak dal žalobce svým chováním, byť i mlčky, podle § 863

obč. zák. najevo, že se dalšího nároku vzdal. Není také zapotřebí uplynutí promlčecí lhůty, aby zřeknutí se nároku mohlo býti uplatňováno; neboť pak by nárok zanikl promlčením, jež by musilo arci býti namítáno.

455.

Předpis § 1164 obč. zák. o donucovací povaze ustanovení § 1154 b) obč. z. nepřipouští, aby se vzdal zaměstnanec práv vyplývajících z paragrafu 1154 b) předem v pracovní smlouvě, nepřekáží ale tomu, aby se vzdal příslušných nároků již nabytých dodatečně v jednotlivém případě.

Z okolnosti, že dělník nastoupivší činnou vojenskou službu v r. 1925 přijal tehdy jako náhradu podle § 1154 b) mzdu za jednu směnu a že nároků dalších až do r. 1928 neuplatňoval, lze usuzovati, že se vzdal těchto dalších nároků. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 24. X. 1928, Vhrs. 165/28, Kolací 317.

§ 1164 obč. zák. ustanovuje sice, že práva zaměstnancova plynoucí z ustanovení § 1154 b) obč. zák. nemohou býti pracovní smlouvou ani zrušena ani omezena, kteréžto ustanovení směřuje k tomu, aby při uzavírání pracovní smlouvy nemohl hospodářsky silnější zaměstnavatel využití tohoto svého výhodnějšího postavení na úkor zaměstnancův. Z ustanovení toho jde však jen, že zaměstnanec nemůže se práv vyplývajících z § 1154 b) obč. zák. vzdati v pracovní smlouvě, tedy předem, pro budoucnost; předpis tento nepřekáží však tomu, aby se zaměstnanec vzdal v jednotlivém případě dodatečně takovéhoto nároků již nabytých. Prvnímu soudu náleželo, aby zjistil, zda a pokud jsou tato skutková tvrzení žalované správná; neboť bylo-li by prokázáno tvrzení žalované, že žalobce, nastupuje činnou službu vojenskou, žádal jen, aby mu byla nahrazena mzda ušlá cestou do Prahy a že projevil souhlas s vyplacenou mu náhradou za jednu směnu, pak byla by záležitost vzájemnou dohodou již tehdy vyřízena a žalobce nemohl by se domáhati dodatečně odškodnění vyššího. Mělo také býti vzato na přetřes a po případě zjištěno, zda jsou správná tvrzení žalované ohledně oné smlouvy z 21. října 1921 a do které doby úmluva ta platila, a to tím spíše, ježto úmluva ta byla podle tvrzení žalované sjednána dělnickými organisacemi, tedy mohutnými mocnými svazy, povolányými k hájení zájmů zaměstnanců, takže nelze za to míti, že by k ujednání bylo došlo vykořisťováním slabší polovice zaměstnanců a proti jejich pravé vůli. Kdyby úmluva ta byla dokázána, bylo by spíše usuzovati, že i zaměstnanci pokládali tehdy smluvené odškodné za přiměřené a spokojili se s ním.

456.

Nasvědčují-li tomu i jiné okolnosti, lze ze skutečnosti, že dělník neuplatňoval svého nároku po 4½ roku, usuzovati, že se nároku toho vzdal (§ 863 obč. zák.). Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 15. V. 1929, Vhrs 82/29, Kolací 372.

Žalobci se domáhají náhrady za dovolenou v r. 1923, a to za dny, ve kterých se na závodě žalované nepracovalo, a žádají, aby jim byl doplacen rozdíl mezi náhradou, čítanou za všechny dny zákonné dovolené, a náhradou, která jim byla vskutku vyplacena pouze za dny, kdy se na závodě pracovalo. Proti nárokům těmto namítala žalovaná v řízení před soudem první stolice, že zanikl, poněvadž se jich žalobci mlčky vzdali. K odůvodnění této námítky

uvedla žalovaná, že žalobci, když jim byla v r. 1923 vyplacena náhrada za dovolenou, nedali nikterak najevo, že by si činili nárok na náhradu vyšší a že se stejně zachovali až do března 1928, tedy po dobu 4½ roku, nepřipojivše se zejména ani k žalobě, podané závodní radou jménem jiných 408 horníků na zaplacení nepracovních směn, jež padly do dovolených před 15. 7. 1924. Tyto údaje žalované nebyly žalobci popřeny a v odpor vzaty rozsudek je uznal za pravdivé. Přes to neshledává soud první stolice správným závěr, který z toho žalovaná činí, vycházející z názoru, že i zřeknutí se nároku projevené mlčky předpokládá, aby se zřikající choval přiměřeně činným způsobem a žalobci prý dostatečně vysvětlili, proč tak dlouho nároků svých neuplatňovali. Názor soudu první stolice, že i mlčky projevené zřeknutí se nároku vždy předpokládá, aby se dotčený choval přiměřeně činným způsobem, není však správný. I pouhé mlčení může býti považováno za zřeknutí se nároku, je-li provázeno takovými okolnostmi, které nedají pochybovati o vůli mlčícího, že se spokojuje definitivně se stanoviskem odpůrce a nečiní dalších nároků, převyšujících toto stanovisko. Ve případech tomto byly však zjištěny okolnosti, z nichž lze spolehlivě usouditi, že by žalobci byli svůj nárok jistě uplatnili před březnem 1928, kdyby se ho nebyli vzdali. Padá tu především na váhu zajisté neobvyčejně dlouhá doba, po kterou žalobci nedávali nijak najevo, že trvají na zaplacení vyšší náhrady, než jaká jim byla vyplacena. Dále sluší vytknouti, že již v r. 1924 uznal hornický rozhodčí soud v Mostě, že horníku náleží náhrada za každý den dovolené, tudíž i za dny, ve kterých se na závodě nepracovalo, a že i vrchní hornický rozhodčí soud zaujal stejně právní stanovisko ve svém rozhodnutí z 8. 5. 1925. Konečně je dokázáno, poněvadž to žalobci nepopřeli, že žalovaná, počínajíc 15. 7. 1924, platila svým dělníkům veškeré nepracovní směny spadající do doby dovolených. Tyto skutkové okolnosti nasvědčují, přihlíží-li se k zásadě poctivého styku, tomu, že žalobci se vzdali nároků uplatňovaných přítomnou žalobou dávno před březnem 1928 a že by je byli jistě dříve uplatňovali, kdyby se jich nebyli definitivně zřekli. Tento právní význam mlčení žalobců není s to vyvrátiti jejich tvrzení při ústním jednání dne 19. 2. 1928, že se v r. 1924 nepřipojili proto k žalobě ostatních dělníků, poněvadž žalovaná přislíbila doplatek pro případ, že sporná otázka bude ministerstvem v Praze vyřešena ve prospěch dělníků, když příslušné rozhodčí soudy rozhodly spornou otázku ve prospěch dělníků již v letech 1924 a 1925.

457.

Přijal-li dělník nastupující činnou vojenskou službu jako náhradu podle § 1154 b) obč. zák. pouze mzdu za jednu směnu bez protestu a výhrady a neuplatňoval-li pak po několik let nároku na další náhradu, lze z toho usuzovati, že nároku toho se vzdal; přijal-li však takovouto náhradu pouze jako částečnou úplatu, není stejný úsudek odůvodněn. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 2. X. 1929, Vhrs 112/29, Kolací 378.

Bylo-li by prokázáno, že žalobce žádal odškodné jen za směnu, nebo že žádal sice původně vyšší odškodné, že mu však žalovaná nabídl jen úplatu za jednu směnu a že ji žalobce bez protestu a bez výhrady přijal, byl by odůvodněn závěr, že tím byla věc vzájemnou do-

hodou již tehdy vyrovnána, že žalobce se s vyplaceným obnosem spokojil a dalšího nároku vzdal. Vzdání takovému nestálo by v cestě ani ustanovení § 1164 obč. zák., podle něhož nemůže se zaměstnanec práv tam uvedených vzdáti v pracovní smlouvě, tedy pro budoucnost, již předem; ustanovení to nepřekáží však tomu, aby se vzdal dodatečně takovýchto nároků již nabytých. Bylo-li by však zjištěno, že žalobce žádal odškodné za šest směn a že vyplacený mu obnos za jednu směnu sice přijal, avšak nikoliv k vyrovnání celého nároku, pak by bylo vyvráceno tvrzení žalované, že se s obnosem vyplaceným spokojil. Uplatňování tohoto dalšího nároku nemohlo by pak s úspěchem čeleno býti ani námitkou, že žalobce se vzdal nároku mlčky také tím, že jej od nastoupení vojenské služby do března 1928 nevymáhal, poněvadž doba tato není tak dlouhá, aby tento závěr odůvodňovala.

458.

Z pouhého neuplatňování nároku, třebas po delší dobu, nelze zpravidla usuzovati, že oprávněný se nároku vzdal; závěr takovýto je však oprávněn tam, kde k vymáhání nároku, jehož uplatňování jinak nic nepřekáželo, nedošlo po dobu nápadně dlouhou a kde zvláštní okolnosti nebo poměry, posuzované podle zvyklostí a obyčejů poctivého obchodu, nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňoval, kdyby na něm byl trval (na př. uplatňuje-li zaměstnanec, který byl s nárokem svým na náhradu mzdy podle § 1154 b) z důvodu činné vojenské služby v r. 1920 zamítnut, nárok tento teprve v r. 1928). Rozh. vrch. roz. soudu hornic. z 24. X. 1928, Vhrs 184/28, Kolací 319.

Nároku lze se vzdáti nejen výslovně, nýbrž i mlčky, konkludentním jednáním a chováním (§ 865 obč. zák.). V pouhém neuplatňování nároku, třebas po delší dobu, nelze ovšem zpravidla shledávati vzdání se práva; jinak je tomu však tam, kde k vymáhání nároku, jehož uplatňování jinak nic nepřekáží, nedojde po dobu nápadně dlouhou a kde zvláštní okolnosti nebo poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňoval, kdyby na něm byl trval. Zda jde o takové, jen mlčky, konkludentním jednáním projevené vzdání se práva, dlužno posuzovati podle okolností a poměrů toho kterého případu; podle § 865 obč. zák. je při tom pokud se týče významu a následků činů a opomenutí hleděti ke zvyklostem a obyčejům poctivého obchodu. V tomto sporu nepokusil se žalobce ani vysvětliti, jaké důvody nebo ohledy přiměly ho k tomu, že nedomáhal se zaplacení odškodného, které mu bylo již v roce 1920 odepřeno, dříve, než teprve po 7½ letech, přes to, že žalovaná výslovně namítala, že uplatňování nároku jest opožděné. Uvedl jen, že vzhledem k soudním rozhodnutím a výnosu ministerstva spravedlnosti č. 50072/27 nabyt přesevědčení, že nárok jeho není promlčen a že pozůstává po právu. — Kdyby bylo prokázáno skutkové tvrzení žalované, že žalobce se v roce 1920 spokojil s jejím zamítavým stanoviskem a že od té doby ani při tehdejší výplatě mzdy, ani po trvání činné vojenské služby, již byl služební poměr zrušen, ani po svém návratu od vojska a po opětovném nastoupení služby v roce 1921 při mzdových výplatách, ani při jiných příležitostech až do března 1928, tedy po celých 7½ let nároku na odškodné nikdy neuplatňoval, byl by oprávněn závěr, že se žalobce nároku tohoto mlčky vzdal.

Jsou-li zde zvláštní okolnosti nebo poměry, jež nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňoval, kdyby na něm byl trval, lze z toho podle § 863 obč. zák. usuzovati, že se nároku vzdal. (Na př. dělník, který, maje nárok na nedoplatky náhrady za dovolenou za r. 1923 a 1924, uplatňoval v r. 1924 pouze nárok za tento rok, nárok za rok 1923 však teprve v roce 1928.) Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 15. XI. 1928, Vhrs 215/28, Kolací 325.

V pouhém uplatňování nároku před uplynutím promlčecí lhůty nelze ovšem zpravidla shledávati vzdání se práva. Jinak je tomu tam, kde zvláštní okolnosti nebo poměry nasvědčují tomu, že by oprávněný byl nárok svůj již dříve uplatňoval, kdyby na něm byl trval. Zda jde o mlčky (konkludentním jednáním nebo chování) projevené vzdání se práva, dlužno posuzovati podle zvláštních okolností a poměrů konkludentního případu, při čemž § 863 obč. zák. ustanovuje, že pokud se týče významu a následků činů a opomenutí, je hleděti ke zvyklostem a obyčejům poctivého obchodu. Jestliže žalobce, spokojiv se v r. 1923 s náhradou placené dovolené za 9,3 dnů, domáhal se v r. 1924 soudně pouze nároku na doplatek dovolené za tento rok a nikoliv i staršího nároku za rok 1923, ač dostával každoročně úplatu za dovolenou, a neuplatňoval tohoto svého nároku od roku 1923 až do března 1928, pak dal jednáním tímto podle § 863 obč. zák. zřejmě mlčky najevo, že se staršího nároku na nedoplatek placené dovolené za rok 1923 vzdal.

460.

Nárok na náhradu mzdy podle § 1154 b) obč. zák. z důvodu nastoupení činné vojenské služby jest oprávněn jen tehdy, byla-li tato služba nastoupena bez zbytečných průtahů přímo z práce. Rozh. vrch. rozh. soudu hornického z 13. XI. 1929, Vhrs 146/29, Kolací 395.

Nárok na odškodné podle § 1154 b) obč. zák. jest oprávněn za předpokladu, že zaměstnanec vykonával práci řádně až do doby, kdy nastala překážka, která mu tuto práci znemožnila. Tato podmínka není v případě našem splněna. Vzhledem ke vzdálenosti žalobceva bydliště od místa posádky v Prešově lze mu na přípravy k odjezdu a cestu priznati dobu nejvýše 3 dnů. Překážka v konání práce nastala tedy nejdříve 28. 9. 1926 a měl proto žalobce až do 27. 9. 1926 řádně pracovati. Poněvadž však napažený rozsudek zjišťuje, že pracoval pouze do 25. 9. včetně, připravil se tím o nárok na odškodné, které uplatňuje žalobou.

461.

Žalobě o vyúčtování zisku k vůli výpočtu smluvního nároku na podíl na zisku (na tantiemu) ve smyslu § 14 zákona o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák., nelze vyhověti, je-li nárok na tantiemu již promlčen (§ 1486, čís. 5 obč. zák.). Rozh. nejv. soudu z 6. X. 1932, Rv I 836/31, Váž. obč. 11.952.

Jde o žalobcův nárok na vyúčtování zisku za účelem výpočtu jeho smluvního nároku na podíl na zisku (na tantiemu) ve smyslu § 14 zákona o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák. Odvolací soud — stejně, jako prvý soud — zamítl žalobní žádost o vyúčtování z důvodu, že nárok na vyúčtování

jest promlčen podle § 1486, čís. 5 obč. zák. Dovolatel naproti tomu dovozuje, že se ustanovení § 1486, čís. 5 obč. zák. vztahuje jen na pohledávky zaměstnanců, pokud se týče platů a náhrady výloh ze služebních smluv, nikoli též na nárok na vyúčtování podle § 14 zákona o obchodních pomocnících, kterýžto nárok nelze považovati za pohledávku. V tom je sice dovolateli přisvědčiti, ale přes to nelze dovolání priznati úspěch, neboť zamítnutí uvedené žalobní nároku bylo vysloveno právem, jak vyplyne z těchto úvah: Vyúčtování podle § 14 zákona o obchodních pomocnících jest — jak plyne nepochybně již z doslovu tohoto zákonného ustanovení — jen pomůckou, kterou má býti zjednan základ pro příští uplatnění zaměstnancova nároku na výplatu ujednaného podílu na zisku. Nižší soudy dovodily správně, že žalobcův nárok na 1% tantiemu z obchodů uzavřených v roce 1924 by byl podle § 1486, čís. 5 obč. zák. již promlčen, ježto uplynula tříletá doba promlčecí. Zanikl-li však promlčením nárok na výplatu podílu na zisku, pozbyl tím podkladu i nárok na vyúčtování zisku, neboť jeho uplatňování neslouží již skutečné potřebě, nesleduje se jím samostatný rozumný účel, a jde tudíž jen o zbytečné vedení bezúčelného sporu, k němuž soud nemůže podati pomocnou ruku. Z toho plyne důsledek, že promlčením žalobceva nároku na výplatu podílu na zisku pozbylo hospodářského významu i jeho právo na vyúčtování, které by mu jinak příslušelo podle § 14 zákona o obchodních pomocnících.

462.

I. Bola-li smluva služební uzavřená na území mimoslovenskom, zamestnanec bol však zamestnaný na Slovensku, platia dotyčne jeho služebného pomeru — keď nebolo nič iného umluvené — právne predpisy platné na Slovensku.

II. Bola-li žaloba zamestnanca, podaná v lehote § 23 zák. z 13. júla 1922, č. 244 Sb. z. a n. proti filiálke zamestnávateľa, zamietnutá pre nedostatok pasívnej legitímácie a žaloba proti hlavnému závodu bola podaná síce hneď po zamietnutí žaloby proti filiálke, ale až po uplynutí 6 mesiacov od skončenia pracovného pomeru, nemá zahájenie predchádzajúceho sporu vliv na beh lehoty, § 23 cit. zák.

III. Ustanovenie § 23 zák. č. 244/1922 Sb. z. a n. platí aj dotyčne zamestnanca, ktorého služebný pomer treba posudzovať podľa § 55 a násl. obč. zák.

IV. Ustanovenia § 23 zák. č. 244/1922 Sb. z. a n. treba použiť aj v prípade, keď zamestnávateľ síce neprepustil zamestnanca predčasne, ale dal mu výpoveď proti smluve alebo proti zákonu. Rozh. nejv. soudu z 17. X. 1931, Rv III 984/50, Právny obzor 764.

Ad I.: Slovenské a mimoslovenské státní území nemá jednotné pracovní právo pro všechny druhy zaměstnání a zejména pro obchodní pomocnictvo, a jest proto předmět rozhodnutí prvou a nejšířší otázkou, zda sporný případ má býti posuzován podle práva platného na Slovensku, kde žalobkyně byla v závodě žalované a.kc. společnosti zaměstnána — (v Bratislavě) — či podle práva země mimoslovenských, kde byla smlouva ujednána — (v Praze).

Nejvyšší soud, hledě k tomu, že v pracovním právu posledních dob vlivem veřejné péče státu o celé třídy pracujícího obyvatelstva

proti dříve uznávané svobodné vůli smluvních stran dále šíře a důrazněji pronikají nezměnitelná pravidla práva veřejného (§ 25 zák. 244/22, § 117 živn. zák. 259/24, § 40 zák. ř. č. 20/10) ne vždy stejného obsahu na různých státních i cizích územích, a že takto pracovní poměr pevněji se připoutává k právu toho kterého území, dále, že velké podniky, rozvětvené svými pobočnými závody po širokých územích, často s různým právem zaměstnávají v jednotlivých odštěpených závodech celé skupiny pomocnictva, které přirozenou nutností musí se samo podříditi hospodářským a sociálním poměrům míst svého zaměstnání. — neuznává, že by i ve služebních poměrech měla naveskrz platiti zásada, že právem těchto poměrů by mělo býti právo hlavního závodu — i tehdy, když služební, hospodářské a sociální postavení zaměstnancovo se váže k místu jinému s jiným právem, neboť by to vedlo ke zřejmé nedůslednosti, že by zaměstnanectvo samo ve všech svých poměrech bylo vázáno na právo místa konané služby a jen právě v ohledu služebním na právo místa jiného, což, jak zkušenost ukazuje, nesrovnává se s právním přesvědčením pracujících tříd obyvatelstva, jež takový stav při smlouvě na zřeteli nemívá a jemu jen s nevolí, je-li k tomu donuceno, se podrobuje.

Z uvedeného plyne, že v pracovních poměrech jest dáti přednost zásadě, že právem těchto smluv je právo místa, kde pracovní poměr ve skutečnosti je soustředěn, kde práce se koná — pakli ovšem strany což jiného při smlouvě neměly na mysli a na tom se neshodly.

Ad II. Druhou přední otázkou je namítané promlčení žalobních nároků podle § 23 zákona 244/22.

V tomto ohledu je zjištěno, že žalobkyně byla propuštěna ze služeb žalované společnosti v prosinci 1928, že se svými nároky, který se tuto domáhá, obrátila se předem — 4. května 1929 — proti pobočnému závodu v Bratislavě, s touto žalobou byla zamítnuta pro nedostatek pasivní legitimace žalované filiálky a že žaloba, kterou se počal tento souzený spor, byla podána sice hned po skončení prvního sporu — 15. října 1929 — ale ovšem až po 6 měsících po skončení pracovního poměru.

Se zřetelem k tomu, že prvá žaloba proti odštěpenému závodu byla podána ještě po 6 měsících, jedná se jen o to, zda touto žalobou byla zachráněna lhůta § 23 zák. 244/22 vzhledem k ustanovení § 184 Osp., jež soukromoprávní účinky podané žaloby a početí sporu udržuje v platnosti, podá-li žalobce znovu žalobu do 30 dní od pravoplatnosti rozhodnutí spor zastavujícího nebo odmítajícího.

Odpověď zní záporně, poněvadž ustanovení § 184 Osp. udržuje zmíněné účinky žaloby jen v těch případech, kde byl spor zastaven nebo žaloba odmítnuta pro překážky rozepře, uvedené v § 180 Osp., toto ustanovení je výjimečné a nelze je rozšířovati na případy jiné, zejména na případ souzeného sporu, ježto prvá žaloba byla zamítnuta z důvodů věcných — pro nedostatek pasivní legitimace strany žalované, jako žaloba podaná proti nepravé osobě — to však není důvodem, uvedeným v § 184 Osp., a proto předchozí spor neměl žádného vlivu na běh šesti měsíční lhůty § 23 zák. 255/22 a netřeba se tedy zabývatí otázkou, je-li tato lhůta promlčecí či propadnou.

Ad III. Jiná je však otázka, kterou se nižší soudy vůbec nezabývaly a která je v otázce za-

mitnutí nároku podle § 25 zák. 244/22 rozhodnou, zda totiž žalobní nárok o náhradu za výpovědní lhůtu spadá vůbec pod § 23 zák. 244/22.

Otázka tato vyžaduje dvojí odpovědi:

a) Platí § 23 všeobecného zákona o služebních poměrech č. 244/22 pro služební poměr žalobkyně, která, jak nesporno, byla korespondentkou u žalované akc. společnosti a jejíž služební poměr musí býti posuzován podle § 55 a násl. obch. zákona?

b) Jedná se v souzém případě o předčasné vystoupení nebo propuštění podle § 23?

K otázce první je odpověď kladná, protože obecný pracovní zákon č. 244/22 je právem platným pro všechny služební poměry, které nejsou upraveny zákony zvláštními nebo platným právem zvykovým a jest zároveň právem doplňujícím zákony zvláštní, pokud nemají vlastního ustanovení o těch kterých otázkách služebního poměru, nebo pokud obsahují ustanovení sice odchylná, avšak v neprospech zaměstnaných (§§ 100, 101, 153 živn. zák., § 55 obch. zák. a § 26 zák. 244/22 a důvodová zpráva k vlád. návrhu zákona č. 244/22, tisk 3529, posl. 1922) a protože ani obchodní ani živnostenský zákon nemají ustanovení o zániku nároků, vzšlých z předčasného vystoupení nebo propuštění jako § 23 zák. 244/22.

Ad IV. K otázce druhé nutno předem vyzkouknouti, že ani strany, ani nižší stolice nerozeznávají s náležitou přesností dva zcela různé způsoby zrušení služebního (pracovního) poměru: výpověď a propuštění, z nichž prvý — výpověď — je jednostranným prohlášením zaměstnavatele, že nechce pokračovati ve služebním (pracovním) poměru a ustupuje od něho dnem, ke kterému zní výpověď; druhý — propuštění — je sice také jednostranným opatřením zaměstnavatelovým, avšak po zákonu vázaným na určité důvody různé podle toho, o jaký služební (pracovní) poměr právě jde a podle kterého zákona se má posuzovati, zda totiž podle práva obecně platného, či podle práva živnostenského, obchodního nebo některého jiného speciálního zákona.

Žalobkyně sama opírá svůj nárok na náhradu služebního platu o to, že, jak uvedla a opravila svoje žalobní tvrzení před odvolacím soudem, dostala výpověď v polovici listopadu 1928 na konec prosince toho roku a stojí na tom, že tato výpověď jest bezprávná, že jí patří výpověď tříměsíční a může jí býti dána až 1. ledna 1929. Opírá tedy svůj řečený žalobní nárok o výpověď danou jednak předčasně, jednak s kratší lhůtou, než jaká jí patří.

To je zřejmě případ, který není upraven doslovem § 23 zák. 244/22, když zákon tu činí opatření pro nároky z předčasného vystoupení nebo propuštění ve smyslu §§ 20 a 21, totiž pro souzený spor případ § 21, jenž vymezuje nároky zaměstnance, kterého zaměstnavatel předčasně propustil bez důležitých — pro obchodní právo zákonem stanovených — příčin, anebo je-li zaměstnavatel vinen na předčasném vystoupení svého zaměstnance.

Jak řečeno a zřejmo z uvedeného doslovu zákona, není jím upraven případ bezprávné výpovědi, jakou činí žalobkyně základem svého náhradního nároku, avšak v zákoně není také žádné opory pro to, že by jinak měly býti posuzovány nároky z takového porušení služební smlouvy než nároky pro porušení předčasným bezdůvodným propuštěním (bez výpovědi). Právě naopak. Podle záměru zákona má býti krátkou lhůtou chráněn zájem obou stran služebního poměru, poněvadž po delší době ztě-

žuje se jak důkaz oprávněných nároků zaměstnancových, tak obrana zaměstnavatelova proti nárokům bezdůvodným.

Tento důvod platí stejně pro obojí způsob bezprávného a předčasného zrušení služebního poměru a je proto plně odůvodněno použití § 25 zák. 244/22 i na ty případy, kde zaměstnavatel sice zaměstnance předčasně nepropustí, nýbrž proti smlouvě nebo zákonu ho vypoví.

Z uvedeného plyne, že žalobní nárok, vyvodený z protiprávní výpovědi, padá také pod ustanovení § 25 všeob. pracovního zákona.

465.

Ustanovenie § 25 zákona č. 244/1922 Sb. z. a n. má na mysli skončenie pracovného pomeru voľnou výpoveďou alebo voľným prepustením. Neplatí, je-li zamestnávateľ zbavený vlastného rozhodovania o prepustení svojich zamestnancov, súc smluvne viazaný, aby dal o ňom rozhodnúť kárnej komisii a riadil sa jej nálezom. Rozh. nejv. soudu z 26. VI. 1931 Rv III 651/50. Právny Obzor 706.

V zákoně č. 244/22 je upraveno skončení pracovního poměru volnou výpovědí a volným propuštěním, to jest takovým jednostranným opatřením, které, i kdyby pokud jde o důvod propuštění se přičilo hmotnému právu, je po stránce způsobu propuštění bezvadným, totiž nepřičí se v tomto směru služební smlouvě. v souzeném případě však opírá žalobce svoje žalobní nároky nejen o to, že zaměstnavatel neměl důvodu k propuštění, nýbrž předem a hlavně o to, že smlouvou — služební pragmatikou je zaměstnavatel zbaven vlastního rozhodování o propuštění svých zaměstnanců a vázán, aby dal o něm rozhodnouti kárné komisi a řídil se jejím nálezem.

V pomnutí tohoto závazku a jak za sporu dále tvrzeno, v nesprávném provedení kárného řízení je ono bezprávné propuštění, na kterém stojí žalobce a z něho vyvozuje svoje nároky a zřejmě tedy, že v tomto sporu nemá se rozhodnouti o těch nárocích, které vzniknou zaměstnanci z prostého předčasného a bezdůvodného propuštění ve smyslu § 21 zák. 244/22, neboť tu se rozumí předčasným propuštěním, je-li poměr pracovní založen na určitý čas, propuštění před projitím smluvené doby a při službě na neurčitou dobu nedodržení řádné výpovědní lhůty.

Z uvedeného důvodu nemůže spor v otázce včasnosti žaloby býti posuzován podle zákona 244/22, žalobní nároky nespadají pod lhůtu § 25 tohoto zákona, která ostatně není promlčecí, nýbrž propadnou.

464.

I. Aj bol-li ujednaný pracovný pomer na skúšku na dobu dlhšiu než jeden mesiac, platí predpis § 13, odst. 2., zákona z 13. júla 1922, č. 244 Sb. z. a n., len na dobu jedného mesiaca; v ďalšej dobe skúšebnej je možné zrušenie služebného pomeru len ako pri pracovnom pomere, ujednanom na neurčitú dobu, t. j. riadnou výpoveďou.

II. V dovolacom pokračovaní môže byť preskúmaný len ten dôvod prepustenia zo služieb, ktorý bol zamestnancovi pri prepustení sdelený a v nižších stoliaciach prejednaný, nie však iné ďalšie dôvody nové. Rozh. nejv. soudu z 25. IV. 1931. Rv III 885/50, Právny Obzor 656.

Ad I. Pracovní poměr na zkoušku může býti ujednaný i na delší dobu než jeden měsíc, avšak

donucovací předpis 2. odst. § 12 zák. č. 244/22 o libovolném zrušení pracovního poměru je obmezen právě jen na dobu jednoho měsíce, kdežto v další době zkušební je možným zrušení jen jako při pracovním poměru, ujednaném na neurčitou dobu řádnou výpovědí, jinak však platí i pro zbytek zkušební doby smluvené zkušební podmínky.

Ad II. V dovolací stoliaci může býti přezkoumán jen ten důvod propuštění, který byl zaměstnanému při propuštění sdělen a v předchozích stolicích projednan, nikoli však další důvody nové.

465.

Úmluva, podle níž se zavázal domovník platiti z obývané místnosti nájem, jest nicotná a jest domovník oprávněn (§ 1431 obč. zák.) domáhati se na majiteli domu vrácení zaplacené činže. Rozh. nejv. soudu z 13. V. 1952, Rv I 578/51. Váž. obč. 11.667.

Podle § 15 zákona čís. 82 z r. 1920 nemohou býti práva příslušející domovníku podle § 6 (2), 8, 10, 11 a 14 cit. zák. ujednáním vyloučena ani obmezena. Domovník nemůže se tedy vzdáti práva jemu podle § 8 cit. zák. příslušejícího, podle kterého jest mu dáti světlý, vhodný a k řádnému používání způsobilý byt, pokud lze o dvou místnostech, blízko domovních dveří; byly-li mu vykázaný místnosti stavebnímu, policejnímu a zdravotnímu nařízení odporující, může ihned zrušiti domovnícký poměr a žádati náhradu škody. Úmluva mezi stranami uzavřená v roce 1927, podle které se žalobce zavázal konati v domě žalovaných domovnícké práce, a přes to platiti z jedné místnosti jím obývané nájem 1000 Kč ročně, odporovala tudíž zákonu a byla proto nicotná, ježto úmlouvou tou se žalobce vzdal práva jemu podle § 8 cit. zák. příslušejícího na poskytnutí přiměřeného bytu jako domovníku, ač takové vzdání se jest podle § 15 téhož zákona zakázáno. Není tedy v souzeném případě mezi stranami ohledně placení nájemného z bytu domovníckého vůbec platného závazku, třebaš mezi stranami ujednání o placení činže z bytu toho se stalo, ježto ujednání to samo sebou jest neplatné. Žalovaná strana netvrdila a neprokázala, že poskytla žalobci byt cennější, než na jaký měl žalobce podle zákona nárok, a že proto právem na něm požadovala příplatek na byt. Žalovaná strana netvrdila a neprokázala, že jí žalobce platil nájemné, ačkoliv dobře věděl, že podle zákona je platit nemusí. Jest tudíž předpokládati, že se žalobce mylně domníval, že podle úmluvy jest povinen činži platiti, a že placením činže plní svůj platný závazek. Jsou tedy v souzeném případě dány veškeré předpoklady žaloby z bezdůvodného obohacení podle § 1431 obč. zák. Odvolací soud nesouhlasí s míněním odvolatele, že pro jejich názor svědčí rozhodnutí čís. 6966*) sb. n. s. a poukazuje na rozhodnutí čís. 6075*) sb. n. s., které svědčí pro názor soudem zastávaný.

*) Váž. obč. 6966 (rozh. z 6. IV. 1927, Rv II 219/27): Pouhé vykonávání domovníckých prací nezakládá ještě nutné domovnícké smlouvy ve sm. § 1 zák. č. 82/1920. — Váž. obč. 6075 (rozh. z 27. V. 1926, Rv I 770/26): I když před účinností zákona byt nebyl dán domovníku v užívání jenom na základě domovnícké smlouvy jako úplata za domovnícké práce tak, že by byl domovník oprávněn užívatí bytu jen tak dlouho, dokud trvá služební poměr, dlužno o účinnosti zákona považovati onen byt za služební byt domovnícký. Na tom nemění ničeho, že domovník i napotom z bytu něco platil a že platil příspěvek na opravu a vodné.

V tom, že zamestnávateľ zamestnancovi, ktorému pre úraz pri práci a nespôsobilosť k ďalšej službe dal výpoveď, platil po dlhšiu dobu než 6 týždňov a ponechal mu služebný byt po celú výpoveďnú dobu, nelže spatrovať prevzatie záväzku k služebnému platu po celú výpoveďnú dobu. Rozh. nejv. soudu z 12. IX. 1931, Rv III 289/31. Pravny Obzor 725.

Svuj odsuzujúci rozsudek oprel odvolací soud o dopis žalované účasť spoločnosti z 18. října 1929, který — hledě k tomu, že žalobce byl pro těžký úraz z května 1929 ke službě nezpůsobilým a službu nekonal a že mu žalovaná společnost platila řádný služební plat od května do září, tedy značně déle než 6 neděl podle § 56. obch. zák. — vykládá tak, že mu žalovaná společnost, když ani ve výpovědní lhůtě od něho práce neřádala, dobrovolně přiznala služební plat i na celou výpovědní lhůtu.

Právem vidí v tom žalovaný cukrovar mylné posouzení věci podle hmotného práva, neboť pro tento úsudek není ve výpovědním dopise ani o sobě ani v souvislosti s okolnostmi uvedenými odvolacím soudem žádné opory.

Odvolací soud přehlíží, že § 56. obch. zák. je výjimkou z obecné zásady, že následky nezaviněné nehody nese zpravidla ten, koho postihla a že tímto předpisem jsou následky nehody, která postihla zaměstnance do jisté míry přesunuty na zamestnávatele.

Tento zákonný předpis nedotýká se v ničem trvání služebního poměru. Ten může být zrušen buď propuštěním podle § 59. obch. zák., nebo řádnou výpovědí a této ovšem třeba, má-li být učiněn konec právnímu poměru, který pro zamestnávatele pozbyl ceny, když zamestnaný žádných služeb nekoná a konati nemůže.

Tuto potřebu a účel výpovědi třeba mít na zřeteli v prvé řadě, má-li být vystiženo, co jí chtěl docílit zamestnávateľ a jaký má skutečný praktický cíl.

Výpověď z 18. října 1929 sama o sobě nic neobsahuje, z čeho by se dalo souditi na jiné, než že žalovaná společnost chtěla učiniti konec služebnímu poměru a proto, neponechala-li žalobci jeho služební byt ještě do konce výpovědní lhůty, nelže v tom spatřovati nic jiného než slušný ohled na něho pro nehodu, která ho postihla ve službě, právě tak jako stejným ohledem bylo vyplácející mu platu přes 6 neděl, k němuž již podle přísných mezí práva nebyla povinnou.

467.

Vysvědčením (§ 1163 obč. zák., § 59 zák. o obch. pom.) o druhu služby nepřiznává se ani hodnota, ani titul, nýbrž účelem jest, aby z něho bylo lze seznati, jakého druhu a jaké povahy byla skutečná zamestnancova činnost v zamestnávateľově podniku. Vysvědčení o činnosti zamestnancově se řídí pracemi skutečně jím konanými. Rozh. nejv. soudu z 29. IV. 1932, Rv II 787/31. Váž. obč. 11.627.

Vysvědčením o druhu služby, vydaným podle § 1165 obč. zák. nebo podle § 59 zákona o obchodních pomocnících čís. 20/1910 ř. z., nepřiznává ani hodnota ani titul, nýbrž že jeho účelem jest jen, by z něho bylo lze seznati, jakého druhu a jaké povahy byla skutečná zamestnancova činnost v zamestnávateľově podniku. Tato činnost může být ve vysvědčení vyznačena buď podrobným popisem aneb i takovými výrazy, jež vystihují její druh a povahu. Vysvědčení o činnosti za-

městnancově se řídí pracemi skutečně jím konanými a nezáleží tedy na tom, byl-li žalobce původně přijat do práce jako strojník. Nižšími soudy bylo přiznáno, že žalobce má nárok na vysvědčení toho obsahu, že byl zamestnan v továrně žalované firmy »jako vedoucí a dozorcí mistr strojního zámečnictví«. Těmito slovy jest vyjádřeno, že žalobce konal v továrně žalované firmy v oboru strojního zámečnictví práce takového druhu a takové povahy, jaké obyčejně konají mistři, kteří zaujímají v podniku vedoucí postavení a vykonávají v něm dozor nad ostatními zamestnanci v tomto oboru.

468.

Záruka za nároky, ktoré vzniknú zamestnávateľovi proti zamestnanci za trvania a zo služebného pomeru, je záväzná, trebárs doba služebného pomeru nie je určená. Rozh. nejv. soudu z 15. IX. 1931, Rv III 1056/30. Pravny Obzor 727.

469.

I. Medzinárodná smluva č. 80/1922 Sb. z. a n. nemá dosiaľ vnútroštátnej záväznosti.

II. Nárok na odmenu za prácu prez čas nemá zamestnanec s ujednaným mesačným platom, ktorý musel pracovať tak, ako toho vyžadoval ruch závodu, pri čom práca prez čas nebola vôbec kontrolovaná. Rozh. nejv. soudu z 12. VI. 1931, Rv III 19/31, Pravny Obzor 689.

470.

I. Prácou prez čas je práca presahujúca služebnú povinnosť zamestnancovu, pridelená mu zamestnávateľom buď výslovně, alebo ukladaním nad množstvo, v riadnej pracovnej dobe zdolatelnej.

II. Zrieknutie sa odmeny za prácu prez čas je neprípustné len pre budúcnosť, je však možné pre mzdu už splatnú a dosiaľ nezaplatenú. Rozh. nejv. soudu z 27. II. 1931, Rv IV 409/30, Pravny Obzor 611.

Z napadeného rozsudku je správnym jen ten důvod pro zamítnutí žaloby, že žalobce nedokázal, že by byl sám osobně mohl zmocni při náležitém využití času v řádné pracovní době, když sám byl vedoucím laboratoria, měl přiděleny jiné odborné pracovníky a když práce přes čas nebyla mu výslovně ukládána.

V tom směru není skutkový stav napaden způsobem vyhovujícím § 534 Osp. a zmíněný závěr odvolacího soudu plyne ze zjištěných okolností, k čemuž se dokládá, že za přesčasnou práci možno pokládati jen práci, přesahující služební povinnost žalobcovu a zamestnávatelem ať výslovně, ať ukládáním nad množství zdolatelné v řádné pracovní době žádanou.

Důsledkem tohoto stanoviska netřeba se zabývatí otázkou, zda a jaký význam má prohlášení žalobcovu, že nežádá hmotné náhrady za práci přesčasnou, protože toho práva nemá již z důvodu právě vyloženého.

Ostatně je stanovisko odvolacího soudu k otázce možnosti zřeknutí se nároku na odměnu za práci přes čas potud mylným, pokud má za to, že vyloučeno je každé zřeknutí se odměny za práci přes čas, neboť to lze zastávatí jen pro nároky budoucí, nikoli pro mzdu již vydělanou a dosud nezaplacenou.

Nesprávně je sice odůvodněn odvolacího soudu, pokud zamítl žalobcův nárok za práci přes čas za čas od 1. IX. 1927 s hlediska mezi-

národní úmluvy smlouvy č. 80/1922, protože tato smlouva podle stanoviska nejv. soudu, zaujatého rozhodnutím č. sb. 9977*), není v tuzemsku platným právem, ježto nebyl dosud vydán domácí zákon k jejímu provedení, ale přes to věcně správným je rozsudek i v tomto ohledu, protože podle potvrzení svědka Viléma H., ředitele žalované účastinné společnosti, jmenováním žalobce za úředníka dnem 1. IX. 1927 nic se nezměnilo na posavadní jeho služební činnosti, o pracovní době se při tom nejednalo, žalobce měl pracovat i nadále tak, jako až dosud za dřívějších poměrů. Nenastala-li tedy v pracovním poměru v uvedeném ohledu žádná změna, pak ovšem platí i pro toto další období zaměstnání žalobce u žalované společnosti totéž, co pro období předešlé, totiž, že obě strany hleděly na služební smlouvu tak, že smluveným platem, který byl určen nikoli podle počtu pracovních hodin, nýbrž na měsíc, byla placena a zaplácena veškerá práce žalobce bez rozdílu, zda trvala pravidelný určitý čas, či podle okolností a potřeby závodu i déle. Tak nutno hleděti na vzájemný poměr stran v tomto ohledu i podle zásady poctivého právního styku, když, jak zjištěno, žalobce po čas své služby u žalované společnosti o zaplacení práce přesečasně se nehišálil, čímž nepochybně dal najevo, že práci i nad pravidelnou dobu pokládá za svou služební povinnost, k níž ho váže smlouva a vyjednaný služební plat a od tohoto stanoviska poctivého jednání s druhou smluvní stranou nemůže odstupit proto, že jeho služební poměr byl zrušen. Tomuto stanovisku navštědčuje i svědectví Ing. K., kterého se žalobce nyní dovolává, neboť to právě, že žalobce musil pracovat tak, jak toho vyžadoval ruch závodu a že hodiny práce přes čas nebyly kontrolovány, je jasným dokladem toho, že jak zaměstnavatel, tak i zaměstnaný viděli v ujednaném plátě plnou odměnu za práci, vykonanou ve výplatním období.

471.

Byla-li proti žalobě zadané na krajském soude vnesena námitka věcné a místní nepřislusnosti, ježto prý jde o spor, pro nějž jest příslušným pracovní soud (pracovní oddělení okresního soudu), dovolaný krajský soud pak žalobu odmítl pro věcnou nepřislusnost v době, kdy příslušné oddělení pro pracovní spory ještě nezhájilo svou činnost, rekursní soud však uznal příslušnost dovolaného krajského soudu, jest dovolací rekurs co do námitky věcné nepřislusnosti nepřipustný (§ 45 j. n), co do námitky místní příslusnosti neodůvodněný, ježto místní příslusnost souvisí tu nerozlučně s věcnou příslusností, Rozh. nejv. soudu z 15. IX. 1932, R II 256/32. Važ. obč. 11.889.

472.

Právní zájem žalobcův (§ 228 c. ř. s.) jest dostatečně odůvodněn, domáhá-li se žalobce zachování svých práv ze služebního poměru se zřetelem k zák. pensijnímu a invalidnímu. Žalobní žádost o zpětvzetí do práce nevyčerpala by žalobcův zájem co do nároků, plynoucích pro něho pro případ zrušení výpovědi ze zákonů o pensijním a sociálním pojištění. Rozh. nejv. soudu z 28. V. 1932, R 352/32, Váž. obč. 11704.

Především jest se zabývatí námitkou stěžovatelky, že jde o žalobu určovací, která není přípustná, poněvadž žalobce měl možnost žalovati

přímo o plnění, žalovaná jest povinna vzít ho do práce a námezdní poměr s ním obnoviti. Odvolací soud projevil názor, že tuto žalobu nelze považovati za pouhou žalobu určovací, nýbrž i za žalobu o plnění, ježto se žalobce domáhá též zrušení výpovědi jako bezúčinné. S tím ovšem nelze souhlasiti, neboť žalobní žádosti o zrušení výpovědi se žalobce nedomáhá na žalované ještě žádného plnění, nýbrž usiluje jen o to, aby byl najisto postaven určitý právní poměr mezi ním a žalovanou, takže vpravdě tu jde jen o určovací žalobu podle § 228 c. ř. s., a jest zkoumati, jsou-li splněny podmínky pro ni. Možnost žaloby o plnění vylučuje sice zpravidla určovací žalobu, nikoli však ve všech případech. Nedovolenou jest určovací žaloba, kde by neshodila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen k zbytečnému rozmnožování sporů. Kde však se jí zjednává pevný právní základ pro právní vztahy stran a sleduje se jí samostatný rozumný účel, jest přípustná, nehledíc k tomu, zda by bylo lze žalovati též o plnění. To platí zejména v případech, kde oněmi nároky, jež by snad mohly býti již nyní vymáhány žalobou o plnění, není vyčerpán celý obsah a dosah sporného právního poměru. Dalším požadavkem určovací žaloby jest, aby žalobce měl právní zájem na tom, aby právní poměr byl najisto postaven soudním rozhodnutím co nejdříve. Tento požadavek jest pro soud otázku právního posouzení, kterou jest zkoumati z úřadu. V souzeném sporu žalobce uvedl, že se domáhá zachování svých práv ze služebního poměru se zřetelem k zákonu pensijnímu a invalidnímu. Jeho právní zájem na brzkém určení bezúčinnosti výpovědi a trvání služebního poměru jest tím dostatečně odůvodněn a žaloba o zrušení výpovědi slouží také praktické potřebě, neboť žalobní žádost o zpětvzetí do práce by nevyčerpávala žalobcův zájem v příčině nároků, plynoucích pro něj pro případ zrušení výpovědi ze zákonů o pensijním a sociálním pojištění. Podmínky určovací žaloby podle § 228 c. ř. s. jsou tedy v souzeném případě splněny.

475.

I. Účinností zákona ve sm. § 43 zák. č. 131/31 a § 4 nař. č. 180/31 je rozuměti den, kterým pracovní soudy nebo zvláštní oddělení okresních soudů pro spory pracovní skutečně započnou svou činnost.

II. Stačí, aby žaloba z pracovního poměru, podaná k okresnímu soudu, u něhož je zvláštní pracovní oddělení, označila pouze tento soud jako soud příslušný. Usnesení nejv. soudu z 28. XII. 1932, R III 352/32.*)

Ad I. Ve smyslu § 43 zák. 131/31 a § 4 vlád. nař. č. 180/31 rozumí se účinností zákona den, kterým pracovní soudy nebo zvláštní oddělení okresních soudů pro spory pracovní (§ 3 nař.) skutečně započnou svou činnost, a to jest u pracovních oddělení zřízených vl. nař. č. 180/31 den 1. září 1932 (vyhl. min. spr. č. 44/32).

Spory, zahájené do tohoto dne, vyřídí se podle § 45 zák. č. 131/31 podle práva dosavadního, spory zahájené po tomto dni podle práva nového.

Jinaký výklad předpisu § 43 zákona vedl by k důsledku, že by spory z poměru pracovního v čase od 1. ledna do 1. září 1932 vůbec nemohly býti vyřizovány — po dobu 8 měsíců — což by ovšem byl stav, jenž je pravým opakem účelu

*) Rozh. nejv. soudu z 12. VI. 1930, Rv I 1125/29 v Prae. právu č. 135.

*) Srv. k tomu v »Prae. právu« rozhodnutí č. 400, 410, 441.

zákona, rýchleho a odborného vyřizování těchto sporů.

Žaloba byla podána 5. dubna 1932, musí tedy býti vyřizena podle práva dříve platného a nemůže proto spor býti zastaven z toho mylného důvodu, že prý patří před pracovní soud.

Ad II. Správný jest i názor dovolacího rekursu, že stačí, aby žaloba z pracovního poměru podaná k okresnímu soudu, u něhož je zvláštní pracovní oddělení, označila pouze tento soud jako soud příslušný, protože oddělení pro spory z pracovního poměru jsou také jen oddělení těchto soudů a rozdělení práce a odevzdání věcí došlých příslušnému soudnímu oddělení jest vnitřní povinností soudu (§ 77 j. ř.).

474.

Pre příslušnost okresného súdu podľa § 1 bod e) Osp. nie je rozhodný právny dôvod žalobného nároku, ale len okolnosť, či spor má svoj pôvod v služebnej smluve. Rozh. nejv. soudu z 10. X. 1931, R III 572/51, Právny Obzor 756.

Podle § 1, č. 2, lit. e) patří do působnosti okresního soudu bez ohledu na hodnotu předmětu rozepře spory ze služební smlouvy mezi zaměstnavatelem a zaměstnaným.

O této věcné příslušnosti nerozhoduje tedy právní důvod žalobního nároku, nýbrž jediné okolnosti, zda spor má svůj původ ve služební smlouvě. Tak tomu je v tomto případě, neboť se tu domáhají žalující dělníci náhrady na všech zaměstnavatelích z toho důvodu, že tiito nesplnili své smluvní povinnosti, aby jim bezplatně dopravili vysloužené obilí do konečné stanice jejich bydlíště.

475.

Kto je stálym zamestnancom v smysle § 60 bod 1. konk. zák. (z. čl. XVII:1881)? Rozh. nejv. soudu z 20. VI. 1931, Rv III 691/50, Právny Obzor 699.

Podľa nesporného skutkového stavu veci bol žalobník v podniku úpadčovým zamestnaný s mesačným platom 2.000 Kč a bola vymienená 6týždňová výpovedná lehota. Právny nárok žalobníka pochádza z doby posledného roku pred uvalením konkurzu a má za predmet 2mesačný plat žalobníka a plat na 6týždňovú výpovednú lehodu.

Sporné bolo medzi stranami, či je daná podmienka 1. bodu § 60 z. čl. XVII:1881, podľa ktorého zamestnanie má byť trvalé.

Rozhodujúcim po tejto stránke je, že žalobník bol zamestnaný s mesačným platom a mal nárok na výpovednú lehodu, tieto okolnosti samé dávajú zamestnaniu žalobníka právny ráz stálosti, pri čom je nerozhodné, že žalobník nebol prihlásený k poisteniu u nemocenskej pokladnice a že pracovný obor žalobníka — lesná manipulácia — je takej povahy, ktorá nevyžaduje stále zamestnanie. Smluva uzavrená medzi žalobníkom a úpadcom je bezpochybné smluva služebná a nie smluva o vyhotovení diela, preto je právne bezvýznamné a nerozhoduje pri posudzovaní právnej povahy zamestnania, že úpadca potreboval práci žalobníka len pri manipulácii lesa v T.

Vymienená 6týždňová výpovedná lehota nepresahuje zákonnú výpovednú lehodu, preto i dotyčné služebných požitkov na výpovednú lehodu je daná podmienka 1. odst. § 60 cit. zákona požadované úroky však v smysle 2. odst. § 62 tohoto zákona patria do triedy istiny.

476.

Pre zemedelských zamestnancov uvedených v § 12 zákona z 10. decembra 1918 č. 91 Sb. z. a n. (deputátníkov) neplatia predpisy §§ 6 a 7 cit. zák. o práci prez čas. Rozh. nejv. soudu z 10. X. 1931, Rv III 213/31, Právny Obzor 755.

Osoby pracující v zemědělství rozdělil zákon č. 91/1918 na dvě skupiny:

a) pravidelně zaměstnané a žijící mimo domácnost hospodářovu s platem vyměřeným podle pevného času — denním, týdenním nebo měsíčním — § 1, č. 4.

b) zaměstnané pracemi, které se nedají vyměřiti předem přesnými hodinami a které právě pro tuto nepravidelnost se neplatí podle pevných časových jednotek a v převážné míře ani jen mzdou v penězích, nýbrž také zřásti bytem a i hospodářskými plodinami a výrobky počítanými na celkovou mzdu.

Zákon, aby nebylo pochybnosti, že domácností hospodářovou zmíněnou v § 12, nemíní se jen vlastní jeho rodinné středisko, nýbrž vůbec byt v jeho budovách, výslovně praví v § 12., že ke skupině, kterou chrání proti nemírné práci předpisy sem zařazenými, patří i z. v. deputátníci.

Těto skupině dělnictva (§ 12) poskytuje zákon ochranu tím, že nevyměřuje pro ni pracovní čas, jako pro dělnictvo patřící ve skupinu označenou v § 1., č. 4., nýbrž povinný pracovní odpočinek. Tím, ježto žalobci podle zjištěné jejich práce nepochybně patří pod předpis § 12., je již vyloučeno upotřebení § 6. a 7. na jejich zaměstnání u žalované statkářky a tak ovšem, ježto nejde o práci přesčasnou podle zákonného vymezení těchto předpisů (§ 6. a 7.), bylo zbytečno zjišťovati, kolik jí bylo.

477.

I. Za »závod« v sm. zák. 350/21 lze pokládati toliko soubor provozních prostředků téhož podnikatele, k němuž všichni zaměstnanci závodní jsou v poměru pracovním. Lhostejno, zda podnikatel je sám vlastníkem prostředků provozních, či disponuje-li jimi na základě nějakého soukromoprávního poměru k jejich vlastníku.

II. K úsudku, zda t. zv. akordant je podnikatelem samostatným, či je-li organicky včleněn do závodu majitelova, lze dospěti jen uvažováním všech složek právního poměru akordantova v jejich souboru a vzájemném vztahu.

III. V řízení o námitkách proti volbě závodního výboru je stranou nejen stěžující si zaměstnavatel, nýbrž i členové a náhradníci závodního výboru, jichž se námitky proti volbě dotýkaly. Skutečnosti stranami souhlasně přednesené lze považovati za nesporné.

IV. Výtká nedostatku zjištění, zda závada volebního řízení měla nějaký vliv na výsledek volby, může býti v soudní stížnosti jen tehdy uplatněna, jestliže již v řízení správním byla namítána. Nál. nejv. spr. soudu z 1. II. 1933, čís. 771/33.

Firma G. podala k rozhodčí komisi námitky proti volbě závodního výboru v kamenolomu K., jimiž vytýkala, že volby závodního výboru v lomu provozovaném ve vlastní režii firmy zúčastnila se neprávem skupina dělníků, zaměstnaných u jiného samostatného podnikatele.

Rozhodčí komise stížnosti vyhověla a provedené volby do závodního výboru zrušila z té příčiny, že volby zúčastnila se skupina dělníků

akordanta B., která přináležejí jiné hospodářské jednotce, než je kamenolom provozovaný ve vlastní režii firmy. Neboť dělníci této skupiny jsou zcela samostatně propouštěni a najímání akordantem B., jenž je také na své jméno u nemocenské pojišťovny přihlašuje. Tento akordant je na správě firmy G. úplně nezávislý, platí samostatně daň i přírážky a firmě platí pevné sazby za 1 q odvezeného tovaru.

Do tohoto rozhodnutí podal stížnost A. T., jehož volba za člena do závodního výboru byla zrušena, a namítá, že žalovaný úřad dopustil se nezákonnosti, resp. vadnosti řízení, když se domníval, že odlišné osoby za zaměstnavatelovy a stupeň jeho samostatnosti vůči podnikateli jsou jediné rozhodnými momenty pro posouzení otázky, zda jde o jednu, či o dvě hospodářské jednotky, a když v důsledku toho nezkoumal podle směrnic, uvedených v nálezech nejvyššího správního soudu Boh. A 3186/24 a 5680/26,*) zda v případě B. nejde o pouhé oddělení jednoho a téhož závodu.

Ad I. Soud nemohl námitku tuto uznati důvodnou. V citovaných nálezech zdejších řeší se otázka, kdy výrobní zařízení, náležející těmto podnikatelům, sluší považovati za samostatné závody ve smyslu § 1 zák. o závodních výborech, a kdy za pouhá oddělení jednoho a téhož závodu. V případě dnešního sporu jde však o otázku podstatně jinou, totiž zda lze za samostatný závod ve smyslu § 1 zák. o záv. výborech uznati místně souvislý soubor zařízení výrobních, v daném případě kamenný lom, i tehdy, když na této souvislé nebo dokonce jednotné místní i hmotné základně provozují svůj podnik dva samostatní podnikatelé. Tuto otázku nelze posuzovati podle směrnic výtčených v nálezech, jichž stížnost se dovolává, a které vesměs zabývají se případy, kdy šlo o podnikání jediného podnikatele.

De lege ferenda bylo by zajisté myslitelné, že by pro účel zákona, tedy za účelem vytvoření zastupitelstva závodního slučovaly se za jistých předpokladů provozní jednotky různých podnikatelů v jediný celek, a že by takovýmto sčítáním vytvořil se pro speciální účel zákona jednotný »závod« s jednotným závodním výborem. Takováto úprava by však nezbytně vyžadovala, aby také podnikatelé, jejichž podniky by zákon v jednotný celek slučoval, byli zákonem zorganizováni v jednotný právní útvar, který by oproti závodnímu výboru představoval jednotnou »správu závodní« s jednotnou vůlí.

Než platný zákon o závodních výborech nezná takovéhoho umělého skládání podniků různých podnikatelů v jednotný celek, nýbrž vychází naporád od představy »samostatného« závodu (§ 1, odst. 1.) jednoho a téhož podnikatele (§ 1, odst. 2.), a předpokládá v různých svých ustanoveních zcela zřejmě (zejm. § 3, lit. g), odst. 3., § 6, § 19, § 21, odst. 1., lit. c), §§ 22, 23, 24, 26, 29 a j.), že zaměstnanci závodní jsou v pracovním poměru ke jedinému a témuž zaměstnavateli, ať již je jím osoba fyzická nebo společnost buďsi s právníkou osobností nebo bez ní.

Za tohoto stavu práva lze za »závod« ve smyslu zákona o závodních výborech pokládati toliko soubor provozních prostředků téhož podnikatele, k němuž všichni zaměstnanci závodní jsou v poměru pracovním, při čemž je lhotejno, zdali podnikatel je sám vlastníkem pro-

středků provozních, či disponuje-li jimi na základě nějakého soukromoprávního poměru k jejich vlastníku.

Ad II.: Těžisko dnešního sporu spočívá tedy v tom, zdali t. zv. akordant B. je podnikatelem samostatným vedle fy G., která též kamenný lom ve vlastní režii provozuje, či je-li právní poměr akordanta B. k řečené firmě takový, že jest do jejího závodu sám včleněn jako zaměstnanec, takže by pak arci i zaměstnanci, kteří bezprostředně stojí sice v pracovním poměru k akordantovi, byli prostředně aspoň pro účel vytvoření závodního zastupitelstva přes jen zaměstnanci firmy G.

Sluší připustiti, že právní situace t. zv. samostatných akordantů, kteří za paušální obnos přejímají nějakou část závodu a převzaté práce do jisté míry sami řídí, přijímajíce sami za účelem provedení těchto prací námezdné síly, není zcela jednoznačná a ne vždy úplně stejná (srov. Flatow: Betriebsrätegesetz vyd. 12., str. 64, též E. Becker: v Pottthoffovy časopisu Arbeitsrecht ročník 1924, str. 323). Lze i toliko připustiti, že formulace jednotlivých ustanovení soukromoprávní smlouvy, kterou majitel provozních prostředků s t. zv. akordantem uzavírá, nemůže býti rozhodnou při posuzování otázky, zdali akordant je samostatným podnikatelem, zejména tehdy nikoli, směřuje-li akordantská smlouva k obcházení zákonných předpisů o zřízení závodního zastupitelstva.

Bude vždy záležeti na všech okolnostech konkrétního případu, a jen uvažováním všech složek právního poměru akordantova v jejich souboru a vzájemném vztahu bude lze dospěti k úsudku, zdali ten který akordant je podnikatelem samostatným, či je-li organicky včleněn do závodu majitelova.

Žalovaný úřad uváživ zjištěné skutečnosti, že akordant B. samostatně propouští a najímá dělníky své skupiny a že tyto také na své jméno u nemocenské pojišťovny přihlašuje, a dále z toho, že akordant samostatně platí daň i přírážky a že firmě platí pevné sazby za každý cent odvezeného tovaru, dospěl k úsudku, že jmenovaný akordant je samostatným podnikatelem a nikoliv zaměstnancem majitelky závodu. Toto právní hodnocení poměru akordantova nepřiči se hlediskům svrchu výtčeným.

Je to zejména skutečnost, že akordant platí majitelce lomu za vylámaný kámen a nikoliv tato jemu za práci s vylámaním kamene spojenou, jež poskytuje závěru žalovaného úřadu silnou oporu, zvláště když v řízení správním nebyly uplatněny žádné podstatné momenty, jež by závěr tento činily pochybným.

Ad III. Může tedy jít již jen o to, zdali zjištění skutkových momentů, na nichž žalovaný úřad svůj závěr založil, netrpí některou z formálních vad, jež by podle § 6. zák. o správ. soudě mohly vésti ke zrušení nářikánného rozhodnutí. V té příčině stížnost namítá, že úřad nemohl skutečnosti, o něž se opírá, považovati za nesporné mezi stranami, a o ně jako o nesporné svůj výrok opřít. Ježto v řízení o námitkách firmy G. mohla býti stranou pouze tato firma a nikoliv stěžovatel, následkem čehož nemůže býti řeči o »nesporném přednesu stran«.

Výtce této nelze dáti za pravdu. V řízení o námitkách proti volbě do závodního výboru byla stranou nejen podatelka těchto námitek, firma G., nýbrž i členové a náhradníci závodního výboru, jichž se námitky proti volbě dotýkaly, neboť šlo o platnost jejich volby

*) Srv. k tomu »Samostatný závod podle zákona o závodních výborech« v č. 12, roč. IX. t. l. (str. 89—91).

za funkcionáře závodního výboru. Právem proto přizval žalovaný úřad dnešního stěžovatele k řízení o námitkách jako stranu, a stěžovatel mohl a měl také v tomto řízení proti skutkovým tvrzením druhé strany se bránit. Z protokolu sepsaného o jednání před rozhodčí komisí je patrné, že ani stěžovatel ani jiný člen závodního výboru se ani nepokusil skutečnosti dnešní zúčastněnou stranou tvrzené a smlouvou s akordantem B. doložené vyvrátit. Stěžovatel dokonce podepsal protokol obsahující zjištění, že po stránce skutkové nebylo při jednání před rozhodčí komisí mezi stranami sporu. Za tohoto stavu věci mohl žalovaný úřad skutečnosti tehdejší stěžovatelskou přednesené považovati za nesporné.

Ad IV. Stížnost vytýká dále, že nestačilo zji-

stiti, zda na volbě neprávem účastnili se dělníci jiného podniku, nýbrž, že vzhledem k ustanovení § 25 vlád. nař., č. 2/22, bylo třeba ještě zjištění, zdali účast těchto dělníků při volbě měla nějaký vliv na výsledek volby. Stěžovatel mohl by však tuto výtku, věcně snad důvodnou, v soudní stížnosti jen tehdy s úspěchem uplatnit, kdyby byl již v řízení správním, jehož jako strana se zúčastnil, namítal, že vada zúčastněnou stranou vytýkaná nemohla mít podle počtu odevzdaných hlasů vliv na výsledek volby, nebo kdyby byl aspoň uvedl, že zjištění této okolnosti chybí a navrhl, aby řízení v tomto směru bylo doplněno. Toho stěžovatel podle obsahu správních spisů neučinil, a nemůže tedy zmíněnou novotu teprve před tímto soudem uplatňovati.

Z rozhodnutí ve věcech sociálně pojišťovacích.

478.

Smlouva námezdní, jako podklad pojistné povinnosti podle zák. č. 268/19, či smlouva nájemní — II. K pojmu zaměstnání příležitostného nebo vedlejšího? Nál. nej. spr. soudu z 30. IX. 1932, č. 9956/30, Boh. A 10043. Prejudikatura: ad I. Boh. A 5224, 3250, 3634/24, ad II. Boh. A 4285/24, 5486/26, 7630/28.

Ad I. Podle nepopřehého zjištění žal. úřadu st-1, přijímaje v roce 1919 manžele F. do bytu, s nimi ujednal, že mu za tento byt musejí v roce 24 dní odpracovat a že mimo to musí F-ová, když o to požádá, kdykoli jíti k němu do práce. Že by z těchto zjištění bylo zřejmo, že jde o smlouvu nájemní, nemohl nss shledati. Činže nemusí sice náležeti výhradně v penězích (arg. § 1092 o. z. o. »nájemné a pachtovné zapravuje se jako kupní cena, nebyla-li učiněna jiná úmluva«). Bylo-li jako úplata za užívání bytu umluveno poskytování služeb, jde o smlouvu nájemní pouze tenkrát, je-li získání a poskytnutí bytu převládajícím důvodem sjednání smlouvy, jde však o smlouvu námezdní, je-li převládajícím důvodem jejího sjednání získání síly pracovní (srov. Vážný č. 6585/26, 7400/27.*)

Účelem a vlastní podstatou vzniku smluvního poměru mezi stranami bylo na straně F-ové získání úplatu nabytím bytu. Že by zejména st-1 bylo šlo o získání nájemníka pro zmíněný byt, nebylo jím nikdy tvrzeno, naopak plyne nepochybně ze spisů, že mu šlo o získání pracovníků pro hospodářství. Bylo proto přisvědčiti žal. úřadu, že jde o smlouvu služební, při které mzda byla ujednána v naturalích, t. j. v poskytování bytu, případně i stravy. Takovéto ujednání mzdy má i nemoc. zákon na mysli v § 7 a).

St-1 dále nikdy netvrdil, že s F-vými vyjednal, že služební smlouvu s nimi uzavře až později, jak tomu je při úmluvě budoucí, o níž jedná § 956 o. z. o., nýbrž jak žal. úřad zjistil a zůstalo nepopřeno, st-1 ujednal veškeré body smlouvy služební podle § 1151 o. z. o., a to tak,

že poskytnutí bytu i závazek F-ových býti pohotově k službám st-lovým nastal bezodkladně a současně. Pak nemůže býti řeči o tom, že jde o pouhé pactum de contrahendo. Smlouva služební toho nevyžaduje, aby byla smluvna doba pracovní podle kalendáře, stačí, když termín prací je umluven způsobem jasným, pochybnost vylučujícím, tedy i tak, že F-ová je povinna konati práce, kdykoli bude vyzvána.

Stížnosti nelze dáti za pravdu ani, pokud mívá, že nemoc. zákon váže vznik pojistné povinnosti na skutečně započetí práce.

Podle § 13, č. 1, odst. 2. nemoc. zák., vzniká členství u okr. nemoc. pokladny dnem, kdy zaměstnanec do zaměstnání vstoupí. Pod pojmem vstupu do zaměstnání vrozuměla se vždy fyzická pohotovost dělníková k výkonu smluvně činnosti a vzetí této pohotovosti zaměstnavatelem na vědomí. Tak byl vykládán pojem ten jak v nálezech ss-u (Budv. A 8238), tak i v nálezech nss-u Boh. A 5224/24, 5250/24, 5634/24*) a j. Bylo pak zejména v nálezech poslednějších zdůrazněno, že vznik pojistného poměru se sice nepojí již k uzavření smlouvy pracovní (služební) vzhledem k možnosti, že pracovní smlouvou jest ujednáno nastoupení práce na dobu pozdější, že však vzniká pojistný poměr vstupem do zaměstnání, resp. oním dnem, kdy zaměstnanec aspoň dává svou pracovní schopnost zaměstnavateli k dispozici a tento jí může disponovati.

V daném případě byla tu taková smluvní pohotovost F-ové již od okamžiku nastěhování se do domku st-lova, stala se tedy již tímto okamžikem F-ová povinně pojištěnou podle § 1 nemoc. zák., a nikoliv teprve okamžikem, kdy došlo k realizaci pracovního závazku, kdy jí skutečně práce byla přikázána a ona práci skutečně konala.

Ad II. Jiná jest ovšem otázka, zda zaměstnání, o které tu jde, ač jsou dány právě uvedené předpoklady pojistného poměru (t. j. uzavření smlouvy služební a vstup do zaměstnání), není snad vyloučeno z pojištění, poněvadž bylo zaměstnáním vedlejším nebo příležitostným.

V odvolání po této stránce st-1 namítal, že

*) Váž. o. b. č. 6585 (rozh. nej. soudu z 15. XII. 1926, Rv. II 767/26). Bylo-li jako úplata za užívání věci umluveno poskytnutí služeb nebo provedení díla, jde o nájemní smlouvu pouze tehdy, je-li získání a poskytnutí užívání věci převládajícím důvodem sjednání smlouvy, jde však o smlouvu námezdní (služební nebo o dílo), je-li převládajícím důvodem jejího sjednání zpeněžení a získání pracovní síly. — Váž. o. b. č. 7400 (rozh. nej. soudu z 13. X. 1927, R. II 335/27 v »Prac. právu«, roč. VII, str. 41): Nejde o smlouvu nájemní, nýbrž o smlouvu svého druhu, bližší se smlouvě služební, byl-li kdo přijat do bytu za to, že konal určité práce, jejich rozsah a cena nebyly určeny.

*) Boh. A 3224 (nál. z 7. II. 1924, č. 2091), Boh. A 3250 (nál. z 15. II. 1924, č. 2540), Boh. A 3634 (nál. z 19. V. 1924, č. 8892): Ujednání pracovní smlouvy nevzniká ještě — vzhledem k možnosti, že pracovní smlouvou jest ujednáno nastoupení práce na dobu pozdější — pojistná povinnost. Naopak vzniká pojistný poměr teprve dnem vstupu do zaměstnání, resp. dnem, kdy zaměstnanec dává zaměstnavateli svoji pracovní sílu k dispozici takovým způsobem, že zaměstnavatel s ní může disponovati.

hlavním zaměstnáním F—ové bylo sífkování, jež provozovala celoročně, a že mimo to třeba bráti v úvahu, že živitelem rodiny byl muž, který pracoval trvale jednak u zedníků nebo v cukrovaru, práce u st—le konané po 24 dnů v roce nelze přý považovati za nějaké zaměstnání hlavní. V řízení pak ještě tvrdil, že v roce 1922 zaměstnával F—ovou pouze dva dny. Žal. úřad provedl po této stránce obsáhlé šetření a na jeho základě usoudil, že F—ová pro st—le pracovala pravidelně a že tato práce byla jejím hlavním zaměstnáním.

Stížnost po této stránce namítá, že výpovědi R. a Ch., na něž úřad poukazuje, toho obsahu, že F—ová jinam na práci nechodila a pracovala vždy, když toho bylo zapotřebí, nedostávají, kdy a po jakou dobu u st—le pracovala, a zda není správným tvrzení st—lovo, že hlavním zaměstnáním jejím byla práce na vlasových sífkách a práce ve vlastní domácnosti, a že u st—le pracovala jen příležitostně.

Námítka tato, jak je vybudována, a jak zapadá v přednes st—lův během řízení, připouští jen ten výklad, že stížnost trvá na tom, že zaměstnání F—ové u st—le bylo vyloučeno z povinného pojištění proto, že nebylo jejím zaměstnáním hlavním, že tedy bylo zaměstnáním vedlejším. Užila-li stížnost výrazu »příležitostné« zaměstnání, jde tu zřejmě jen o nepřesné vyjádření, ježto protikladem zaměstnání hlavního není zaměstnání příležitostné, nýbrž jen zaměstnání vedlejší, neboť i hlavní zaměstnání osoby pracující může býti v poměru k určitému zaměstnavateli zaměstnáním příležitostným (Boh. A 7630/28).*)

Vedlejším pak je zaměstnání tenkrát, když v porovnání s jinou činností nebo životním postavením té které osoby s hlediska hospodářského a sociálního jest povahy podřadné (Boh. A 4285/24, 5486/26).*)

Shora uvedeným zjištěním žal. úřad popřel, že by v daném případě byla dána kritéria zaměstnání vedlejšího. Přezkoumáváje toto zjištění v mezích § 6, odst. 2., zák. o ss., nemohl nss. uznati, že nemá opory ve spisech, jak stížnost vytýká.

Žal. úřad své zjištění založil především na udáních manžela zemřelé Boženy F—ové, Jaroslava F., jenž, byv opětovně slyšen jak politickým úřadem tak četnictvem, vypověděl, že Božena F—ová pracovala u st—le od měsíce září 1919 do srpna 1922 při všech hospodářských i domácích pracích, že pracovala pouze u st—le, jinak do práce nechodila, vlasové sítky pletla až do roku 1921, však jen občas v zimních měsících, že vedení domácnosti nebylo jejím hlavním zaměstnáním, ježto domácnost vedla jen ráno, nežli šla do práce, a večer, když přišla z práce, neboť rodina F—ova jedla u st—le, že v posledních šesti nedělích před přijetím do nemocnice, t. j. před 23. srpnem 1922, u st—le pracovala 30 dnů. Uznal-li žal. úřad na pod-

*) Boh. A 7630 (nál. z 13. XII. 1923, č. 16.599/27 v »Prac. právu«, roč. VIII., str. 37): I hlavní povolání zaměstnancevo může s hlediska § 1 nemocenského zákona č. 268/19 býti vykonáváno jen příležitostně.

Boh. A 4285, 5486 (nál. z 31. XII. 1924, č. 13.760/23, nál. z 15. III. 1926, č. 9291/25): Vedlejším podle § 1, odst. 1. nemoc. zák., je zaměstnání, když v porovnání s jinou činností nebo životním postavením té které osoby s hlediska hospodářského a sociálního jest povahy podřadné.

kladě této výpovědi, že shora uvedené znaky zaměstnání vedlejšího při pracovním poměru F—ové u st—le dány nejsou, nemohl nss. shledati, že by úsudek ten byl v rozporu se spisy nebo snad nelogický, uváží-li se, že výpověď Jaroslava F. došla potvrzení ve výpovědích dalších svědků. Tak potvrdili faktori František M. a Josef H., prvý že F—ové odkoupil v roce 1922 několik málo tučtů vlasových sítěk, jež pracovala ve volných chvílích, a to tučet asi za 8 Kč, druhý, že pro něho pletla sítky jen v zimě 1920/21. Svědkyně Marie R. uvedla, že F—ová ve žních pracovala u st—le pravidelně, po žních také, jinam do práce nechodila, protože tam měla tolik práce, že ji ani zastat nemohla. V podstatě zhodně vypověděly i svědkyně Aloisie Ch. a Antonie R., viděly F—ovou na polích při práci pravidelně a vědí, že jen ve volných chvílích sítkovala.

Za tohoto stavu věci nemohl nss. uznati shora uvedenou námítku stížnosti za důvodnou.

479.

»Příležitostní« ve smyslu § 2, odst. 1., zák. č. 221/24, není práce námezdní již proto, že je odměňována jen v naturáliích a že je konána libovolně ve volných chvílích. Nál. nejv. spr. soudu z 7. IX. 1922, č. 6727/50, Boh. A 9995. Prejudikatura: Boh. A 8842/50.

Žal. úřad popřel pojistnou povinnost zaměstnanců podle cit. § 2, odst. 1., jedině z důvodu, že zaměstnání jejich bylo příležitostné. Že zaměstnání je příležitostné, dovodil úřad z těchto zjištění: že zaměstnanci pracovali pouze za chvůj a odpadkové dříví, aniž dostali peněžitou odměnu, že do práce chodili pouze libovolně podle volného času. Považoval tudíž za kritéria práce příležitostné nepobírání mzdy v penězích a nedostatek určení pracovní doby se strany zaměstnavatele. Tento názor není však správný a právem stížnost vytýká nař. rozhodnutí nezákonnost.

Nss vyslovil již častěji (srov. na příklad Boh. A 8842/50*) a nálezy v něm citované, že o zaměstnání příležitostném podle cit. zák. — jež třeba přesně lišiti od zaměstnání vedlejšího — lze mluvit jen tenkrát, je-li dotčtná činnost podle obsahu smluvního závazku zjevem nahodilým, ojedinelým, krátce trvajícím, takže pro tuto nahodilost a krátkodobost nevoří řádný zdroj příjmů osoby pracující. Otázku, zda jest tu práce příležitostná, třeba řešiti z povahy toho kterého pracovního poměru, nikoli jen ze životního postavení zaměstnancevo, a je vždy přihlížeti v první řadě, jde-li o pracovní poměr rázu trvalejšího čili nic.

Z nař. rozhodnutí není patrné, že by žal. úřad byl popřel pojistnou povinnost zmíněných zaměstnanců snad proto, že mezi zaměstnanci a zúčastněnou stranou nebylo vůbec smluvného poměru pracovního nebo že šlo o zaměstnání vedlejší. Příležitostnou není však podle hoření definice námezdní práce již proto, poněvadž není odměňována v penězích, nýbrž v naturáliích, a poněvadž není smluvna pracovní doba, nýbrž práce je konána libovolně ve volných chvílích.

*) Boh. A 8842/30 (nál. z 23. X. 1930, č. 16.234, v »Prac. právu« č. 186).

Vychází 20. každého měsíce. — Předplatné ročně Kč 20.—, s přílohou »Archiv pracovního a sociálního pojišťovacího práva« ročně Kč 32.—, pro předplatitele časopisu »Odborové sdružení československé« Kč 12.—, s přílohou »Archiv pracovního a sociálního pojišťovacího práva« Kč 18.—. Redakce, správa a výpravna v Praze I., Na Perštýně 11. — Majitel: Odborové sdružení československé. — Vydavatel a odpovědný redaktor Rudolf Tayerle. — Řídící redaktor Jaromír Hlaváček. — Tiskem Lidové knihtiskárny A. Němce a spol., Praha II., Hyberská ul. 7.

Novinová sazba povolena fed. pošt. a telegr. 208.987-VII-1927.